

Θρησκεία και παραβατικότητα των ανηλίκων

Ορθοδοξία / Κοινωνικά θέματα

Μητροπολίτης Μάνης Χρυσόστομος

Συχνά γίνεται λόγος, προς αντιμετώπιση της παραβατικότητας των ανηλίκων, για εισαγγελικές παρεμβάσεις και δικαστικές παραγγελίες, για προληπτικά και κατασταλτικά αστυνομικά μέτρα, για καθοδηγήσεις με ψυχολογικές μεθόδους και άλλα συστήματα απώθησης και επίλυσης του λυπηρού αυτού φαινομένου στο χώρο των νέων. Όλα τα ανωτέρω είναι καλά και χρήσιμα και απαραίτητα. Ωστόσο, λόγος για θρησκεία εντελώς απουσιάζει. Η μαρτυρία, η παρουσία και ευεργετική επίδραση των από την θρησκεία μας αρχών και αξιών δεν είναι στο προσκήνιο.

Δεν ομιλούμε για το άλλο αυτό ήθος που προσφέρει το Ευαγγέλιο. Είναι όμως ορθό; Και όταν βέβαια μιλάμε για θρησκεία, εννοούμε την ορθόδοξη χριστιανική διδασκαλία, όπως την εκφράζει η Εκκλησία μας, παραβατικότητα δε ανηλίκων είναι κάθε αξιόποινη πράξη που τελέστηκε από άτομα ηλικίας δωδέκατου και δέκατου όγδοου έτους της ηλικίας τους κατά το άρθρο 121 του Ποινικού Κώδικα. Και επιπρόσθετα εννοείται ότι οι δύο πρωταρχικοί παράγοντες, που επιδρούν τα μέγιστα στην όλη αγωγή των νέων είναι οι γονείς και οι εκπαιδευτικοί και έπειτα η

αρμονική και στενή συνεργασία των δύο αυτών παραγόντων είναι εξόχως σημαντική.

Ευθύς εξ αρχής διατυπώνουμε την θέση, ότι η απομόνωση ή η εξορία της θρησκείας και δη της χριστιανικής αγωγής και ηθικής είναι μία ακραία στάση, μία παρανόηση και μία μικρότητα στο αρχιτεκτόνημα της παιδείας της πορείας των νέων. Δεν είναι επιτρεπτόν, το βάθος των νοημάτων, ο πλούτος των διδαγμάτων, το θησαύρισμα των αρετών που βρίσκονται στην χριστιανική διδασκαλία και ηθική, ν' αποσιωπώνται και να τίθενται στο περιθώριο. Και ασφαλώς η παραθεώρηση αυτή της θρησκείας έχει και τις συνέπειές της, τους πικρούς καρπούς. Βέβαια παρουσιάζονται κατά καιρούς μερικοί, που διατυπώνουν απόψεις ορθολογισμού και αγνωστικισμού και λένουν: Τι την θέλουμε την θρησκεία; Την διδασκαλία του Ευαγγελίου; Μας αρέσουν τα συνθήματα της γαλλικής επανάστασης: ελευθερία, ισότητα, αδελφοσύνη. Αυτά είναι και αρκούν. Ωστόσο, η απάντηση είναι ότι λησμονούν παχυλώς ότι τα σταφύλια προέρχονται από το αμπέλι του Θεού και αυτό το αμπέλι ενίοτε το καταστρέφουν εν ονόματι μιάς κακώς νοουμένης «ελευθερίας», «αδελφοσύνης» και «ισότητας». Και αυτές, οι ύψιστες έννοιες που έχουν ως πηγή την χριστιανική διδασκαλία, υπάρχει η τάση της καταστρατήγησης, της αλλοίωσης και αυτής ακόμη της εκμηδένισης.

Άλλοι λένουν ότι ο Θεός είναι μία υπόθεση άχρηστη. Υιοθετούν την ιδεολογία του J. P. Sartre, όπου στο βιβλίο του «Υπαρξισμός είναι ουμανισμός», έλεγε ότι: «Θα

συμπνίξουμε τον Θεό. Δεν τον χρειαζόμαστε». Έλεγε τούτο, χωρίς να αντιλαμβάνεται, ότι προσπαθών να συμπνίξει τον Θεό συμπνίγει τον άνθρωπο, φυγαδεύει την χαρά από το πρόσωπο της γης και βυθίζει το άτομο και την κοινωνία σε απύθμενο ωκεανό οδύνης. Διότι, όπου ελλείπει ο Θεός, εκεί κυριαρχεί η αβεβαιότητα, ο φόβος, η καχυποψία, ο άκρατος εγωισμός που μεταβάλλει τον άνθρωπο επιθετικό για τον άλλον, σε άσκηση βίας προς τον πλησίον.

*

Αλλ' είναι γεγονός πλέον, ότι σχεδόν καθημερινά λαμβάνουμε πικρά πείρα των καταστρεπτικών αποτελεσμάτων μιάς άθρησκης αγωγής των νέων. Το απόφθεγμα ότι «χωρίς Θεό όλα επιτρέπονται» ισχυρώς ισχύει. Ωστόσο, πιστεύουμε και δίδουμε μαρτυρία ότι η ζωή των νέων ανελίσσεται ομαλά και ανορθούται με την ευεργετική επιρροή της θρησκευτικής χριστιανικής αγωγής που είναι καθ' όλα ανθρωπιστική, γιατί έχει ρίζα της την αγάπη. Αυτή η αρετή της αγάπης εκπηγάει άνωθεν και ενώνει τις ψυχές απομακρύνοντας το μίσος και την κακία. Εξαφανίζεται κάθε bullying και κάθε παραβατικότητα. Όσο θα απουσιάζει η θρησκευτική αγωγή, τόσο θα θρηνούμε για τα φαινόμενα βίας και κακής εν γένει συμπεριφοράς. Ο θρησκευτικός αγνωστικισμός επιφέρει στις ψυχές των νέων ηθική διάβρωση και καταστροφή. Η θρησκεία ως η βαθυτάτη εμπιστοσύνη και επικοινωνία με τον Θεό ενισχύει επιπρόσθετα και την ευεργετική επικοινωνία και με τον συνάνθρωπο. Συντελεί, τω όντι, στην έκφραση υπηρεσιών, διακονίας στον πλησίον.

Γι' αυτό και η παιδεία πρέπει να στηρίζεται στα ορθά χριστιανικά ιδεώδη. Γνώση και ήθος είναι ο άριστος συνδυασμός. Έτσι είναι ανάγκη οι νέοι να εμπνευσθούν από την χριστιανική κοσμοθεωρία. Αυτή θα φέρει πνευματική ωριμότητα καθ' όλη τη θρησκευτική αδιαφορία, η άγνοια και η ουδετερότητα είναι βλαπτική. Η θρησκευτική πίστη είναι γεγονός ότι έρχεται και φέρνει στο προσκήνιο και την καθημερινότητα, τον ηθικό της κώδικα, ο οποίος είναι απαραίτητος για την θεμελίωση μιάς ικανοποιητικής συμβιώσεως των ανθρώπων. Αλλά είναι ακόμη και καταφύγιο, όταν τα πάντα κλονίζονται. Η πίστη αυτή προφυλάσσει από την κατάθλιψη, το άγχος, την απογοήτευση, την απελπισία, την αυτοκτονία. Βοηθά τα μέγιστα στην πάντοτε ομαλή προσαρμογή των νέων στη σχολική κοινότητα και την οικογενειακή εν γένει ζωή.

Η κακή συμπεριφορά των ανηλίκων είναι αντικατοπτρισμός του πνευματικού προσανατολισμού της σύγχρονης κοινωνίας. Όταν η ηθική παρακμή έχει γενικευθεί, όταν η μετριότητα είναι στο προσκήνιο. Όταν η απαξίωση των αξιών της ζωής καθίσταται σύνηθες φαινόμενο, τότε τι να περιμένουμε; Λυπούμεθα ειλικρινά για τα ποικίλα φαινόμενα της κακής συμπεριφοράς, της βίας, της αναρχίας, της εγκληματικότητας της εφηβικής ηλικίας. Αλλά στο βάθος, ωστόσο,

πρέπει να το ξέρουμε καλά, ότι υπάρχει το μεγάλο θέμα και αυτό είναι ο πνευματικός λιμός στον σύγχρονο άνθρωπο, άλλως το έλλειμμα της χριστιανικής ηθικής. Χίμαιρα θ' αποβαίνει η τακτική επίλυσης του προβλήματος μόνον με αστυνομικά μέτρα. Βεβαίως και χρειάζονται τα μέτρα αυτά, όπως ήδη αναφέραμε, αλλά δεν αρκεί η εφαρμογή του νόμου. Ισχύει, εν προκειμένω, η εφαρμογή και στις ποικίλες παραβατικότητες της νεολαίας, το «dura lex sed lex». Αλλ' εάν πρόκειται να λύσουμε την νεανική παραβατικότητα με το «dura lex sed lex» δεν υπήρχε ανάγκη ύπαρξης του Ευαγγελίου και της χριστιανικής διδασκαλίας. Θα λέγαμε: Μπορούμε παιδαγωγικώς, να τους διδάξουμε, την επί του Όρους Ομιλίας του Χριστού, όπου περιέχει σαφείς και ωρισμένες οδηγίες, περί του πως να υπερνικούμε τις δυσκολίες της καθημερινότητας και να επιτυγχάνουμε αρμονικές σχέσεις με τους συνανθρώπους μας; Μπορούμε να παρουσιάσουμε την «Παραβολή των Παραβολών», εκείνη, του ασώτου υιού, που έχει το στοιχείο της μετάνοιας ή μπορούμε ν' αναλύσουμε τον περίφημο ύμνο της αγάπης του Παύλου; Τουτέστιν, να δώσουμε την χριστιανική διδαχή, το Ευαγγέλιο ανοικτό, την θρησκεία μας, την ορθόδοξη πίστη μας.

Αλλά εάν συνεχίζουμε και συστηματικά καταστρατηγούμε και απαξιώνουμε ποικιλοτρόπως την θρησκεία μας, τότε θα πρέπει να γνωρίζουμε, ότι δεν θα πρέπει να κλαίουμε επί των ερειπίων.

«Ένας σπουδαίος διδάσκαλος, αφού έζησε επί 12 χρόνια διδάσκων σε κάποια πόλη, επρόκειτο να επιστρέψει στην πατρίδα του. Κατά την αναχώρησή του οι μαθητές του, που είχαν συγκεντρωθεί για να τον αποχαιρετήσουν, τον παρεκάλεσαν να

τους ειπεί ακόμη μερικά πράγματα. Εκείνος τους είπε μερικά ακόμα λόγια περί διαφόρων θεμάτων, περί αγάπης, περί γάμου, των παιδιών, της ελεημοσύνης, της εργασίας, της χαράς, της λύπης, της φιλίας, του καλού και του κακού, του εγκλήματος και της τιμωρίας. Τότε ένας μαθητής τον παρεκάλεσε να ομιλήσει και περί θρησκείας. «Μα γιατί άλλο μιλούσα τόσην ώρα»; είπεν ο διδάσκαλος. «Τι άλλο είναι η θρησκεία παρά η εφαρμογή όλων αυτών των αρχών; Ποίος ημπορεί να χωρίσει την πίστη του από τα έργα του ή τας πεποιθήσεις του από την καθημερινή του ζωή»;

Χρειαζόμεθα, συνεπώς, μία στροφή προς την αιώνια Πηγή. Δεν είναι αρκετό το γνωστικό αντικείμενο και οι αναλύσεις της ψυχολογίας και της τεχνογνωσίας. Αναμφισβήτητα συντελούν και οι επιστημονικές αυτές γνώσεις στην όλη παιδεία, αλλά είναι αδήριτη ανάγκη, εκεί που φθάσαμε, να δοθεί και η πνοή της πίστεως, τα ευγενή ιδανικά, τα ηθικά πρότυπα. Η άνευ Θεού ξηρά μόνο γνώση δεν θα επιλύσει εσωτερικές συγκρούσεις μεταξύ συνείδησης και ζωής των νέων. Θα υφίσταται πάντα μία δυσαρμονία, που θα γεννά πικρίες και απογοητεύσεις. Και θα ισχύει, εν προκειμένω, το βιβλικό λόγο: «Θλίψις και στενοχωρία επί πάσαν ψυχήν ανθρώπου του κατεργαζομένου το κακόν» (Ρωμ. 2,2).

Χρειάζεται, συνεπώς, η συμπλήρωση της μορφώσεως που δίδεται με την χριστιανική αγωγή. Αν δεν την είχαμε, έπρεπε να την φέρουμε. Όμως είναι δική μας. Την έχουμε ως κληρονομιά και ως πολύτιμο θησαύρισμα. Έτσι η προσευχή, ο εκκλησιασμός, η παρουσία του ιερέως στη σχολική κοινότητα, οι διαλέξεις, οι συνάξεις εκπαιδευτικών, γονέων, αποτελούν στοιχεία υγιούς παιδαγωγικής μορφώσεως. Και εν προκειμένω, έρχονται στο προσκήνιο δύο ερωτήματα: Πρώτον, γιατί συχνά γίνεται συζήτηση, αν πρέπει να διδάσκονται τα θρησκευτικά στο σχολείο; Και δεύτερον, γιατί η σοφία των Ελλήνων Πατέρων της Εκκλησίας έχει απομακρυνθεί από την εκπαίδευση; Τα ερωτήματα αυτά έχουν άμεση σχέση με το θέμα μας. Οι απαντήσεις ακόμη να δοθούν.

Θα πρέπει, λοιπόν, να σκεφθούμε σοβαρά, πως στον ευαίσθητο χώρο της νεότητας, θα επιτευχθεί το χρηστό ήθος, πως θα αναδειχθούν ακέραιες, τίμιες, ηθικές προσωπικότητες και πως θα δημιουργήσουμε αληθινό πολιτισμό υψηλού επιπέδου. Η υπέρβαση των δυσκολιών της παραβατικότητας των ανηλίκων είναι θέμα εσωτερικό - πνευματικό. Θέμα σωστής διαπαιδαγώγησης. Εκεί είναι η βάση.

Ο Πλάτων στον διάλογό του με τον Κρίτωνα γράφει: «Ου το ζην περί πλείστου ποιητέον, αλλά το ευ ζην» (48, Β'). Η αναζήτηση του «αγαθώς ζην» είναι το σημαντικότερο, πέρα από το «απλώς ζην». Αλλά και ο βιβλικός λόγος, ο του Χριστού, λίαν ανώτερος: «Ουκ επ' άρτω μόνω ζήσεται άνθρωπος, αλλ' επί παντί ρήματι εκπορευομένω διά στόματος Θεού» (Ματθ. 4,4). Ο νοών νοείτω.

MISSING_ARG_ACCESS_TOKEN